Беларускі Звон

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І КАНТОРЫ: Вільня, Вострабрамская 9. (Wilno, Ostrobramska 9). АДЧЫНЕНА што дня, апрача сьвят, ад 11 да 2 гадзіны.

Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку паперы, з праўдзівым прозьвішчам аўтара і адрэсам (для ведама Рэдакцыі). Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана кожнага нумару 30 м. Падпіска на 3 месяцы каштуе 400 м. (з даст. дахаты). Цана абвесткі перад тэкстам 150 мк., пасьля тэксту 200 м. і на апошняй страніцы 70 мк. за радок пэтыту у 1 шпальту

Год II. Вільня, Субота, 25 сакавіка 1922 г. № 9 (34)

НЯХАЙ ЖЫВЕ НЕЗАЛЕЖНАЯ БЕЛАРУСЬ!

Ад Адміністрацыі.

Нашы падпішчыкі вельмі часта жаляцца на тое, што яны не атрымліваюць нашай часопісі, што па загаду мясцовай улады яе на пошце канфіскуюць.

У гэтай справе мы зьвярнуліся да Дырэктара пошты і тэлеграфу з пытаньнем, ці падуладныя яму паштовыя чыноўнікі маюць права па загаду мясцовай адміністрацыі канфіскаваць якую-колечы карэспандэнцыю?.

На гэта нам адказана, што яны гэткага права ня маюць.

Дзеля гэтага ўсіх тых падпішчыкаў, якія атрымоўваюць „Белар. Звон“ беспасрэдна з свайго паштовага аддзелу ў межах т, з. „Сродковай Літвы“, а чамусьці будуць атрымліваць яго не акуратна, просім паведаміць нас аб гэтым, а мы з свайго боку пастараемся выясьніць справу і пацягнуць вінаватых да судовае адказнасьці.

Просім шаноуных падпішчыкау, тэрмін падпіскі якіх скончыуся, прысылаць грошы, бо у працiуным разе высылка газэты будзе затрымана.

Адміністрацыя.

Трывожныя чуткі.

Напярэдадні канфэрэнцыі ў Генуі газэты ізноў пачынаюць пісаць аб нейкіх трывожных чутках, аб пагрозе новага бальшавіцкага наступленьня з прыходам вясны.

Пішуць аб гэтых чутках эндэцкія газэты, і „Rzeczpospolita“ навет вінаваціць у пашырэньні іх — ну, каго-б вы думалі? Ды тых-жа няшчасных беларускіх і літоўскіх культурных работнікаў, якіх бяз ніякага сьледства і суду ўжо два месяцы таму назад арыштавалі і саслалі ў Коўну!...

„Rzeczpospolita“ лепш-бы зрабіла, калі-б папрасіла вайскавых менш гаварыць аб гэтых страхах: бо грамадзянства як-раз ад вайсковых чуе найбольш трывожныя весткі! Дый у гэтым прыпадку, бадай, ня так ужо вінаваты лішне гарачыя і ахвочыя да вайны прадстаўнікі арміі, як... міністар заграгічных спраў, пан Скірмунт.

Запраўды, дзіўнае ўражаньне робіць апошняя нота яго, пасланая ў адказ на ноту савецкага народнага камісара Чычэрына. Як ведама, савецкая нота ў вельмі вострых словах вінавациіла Польшчу ў варожых да Савецкае Расеі кроках. Гэтыя абвінавачаньні пан Скірмунт лічыць безасноўнымі і тлумачыць факт выступленьня Чычэрына заданьнем зрабіць націск на дзяржавы Антанты ў зьвязку з Генуэскай канфэрэнцыяй.

Калі гэта і так, дык няма ніякага дзіва, што людзі баяцца новае вайны: бо, калі папяровыя выступленьні Савецкае Расеі не дадуць пажаданага палітычнага выніку, дык ніхто ня можа быць пэўным, што ад слоў бальшавікі не пярсйдуць да дзела — ўсё дзеля тэй-жа палітычнае мэты.

Дый гэтага мала: ведама ўсім чыста, што Расея толькі пад прынукай, з скрыготам зубоў прызнала незалежнасьць ня толькі Літвы, Латвіі, Эстоніі, Фінляндыі, але і самое Польшчы. Ведама, што расейскі імпэрыялізм ні на мінуту не пакідае думкі аб тым, што і з імі з усімі яму ўдасца зрабіць тое, што зроблена з Беларусяй і Украінаў. І Расея — ўсё роўна якая: савецкая, дэмократычная, ці монархічная, — будзе толькі выжыдаць моманту, каб працягнуць сваю прагавітую руку на балтыцкія краіны. А тым часам Польшча, якая дагэтуль ніяк не хацела лічыцца з сваімі слабейшымі суседзямі і навет у Лізе Народаў выступала проці прызнаньня незалежнасьці Латвіі (ня кажучы ўжо аб супраціўніцы Літве!), — Польшча цяпер перараканалася, што адзін раз можа здарыцца „cud nad Wisłą“, але цуд не паўтараецца кожны дзень. Польшча ўрэшце зразумела, што нельга будаваць свайго існаваньня на веры ў „цуды“, што толькі сілай можна даць адпор сіле, што ласка „можных“ — вялікіх дзяржаваў — не забязпечыць яе граніц ад новага нападу Расеі, — і вось яна начынае гуртаваць каля сябе меншых, дагэтуль пагарджаных суседзяў. Гэта выявілася ў зьезьдзе Балтыцкіх дзяржаў, які гэтымі днямі закончыўся ў Варшаве (ня было толькі Літвы). І гэты-то зьезд вельмі занепакоіў Расею: яна ведае, што дробныя галінкі пераламаць лёгка, але зьвязанага з іх веніку ня так-то лёгка зламаеш.

Вось, дзе істотная прычына страхаў, аб якіх цяпер многа гавораць. Вось чаму ня трэба дзеля гэтага ніякіх „агітатараў“, якія, паводле слоў эндэцкіх газэт, маюць такі „зычны“ голас, што яго чуваць у нас ажно... з Коўны!

Мы адкажам на эндэцкую зьвягу запраўдным абвінавачаньнем самых эндэкаў: яны стараюцца укрыць ад вачэй свайго ўласнага грамадзянства праўдзівае палітычнае палажэньне Польшчы, народ такімі-ж брахлівымі заявамі, як некалі заявы каманданта Вільні, Борушчака, што расклеіваў на вуліцах места адозвы аб карах усім, хто будзе гаварыць аб набліжэньні бальшавікоў, пад той час, як казакі Гая ўжо былі на Антокалі...

Каб-жа з польскім грамадзянствам эндэкі не зрабілі таго, што той-самы Борушчак зрабіў з некалькімі сотнямі віленскіх недаросткаў. Грамаду хлопчыкаў сабралі ў Ігнатоўскія казармы, абяцуючы „бараніць Вільню да апошняе каплі крыві“, далі гэтым дзецям вінтоўкі ў рукі, а самі... ўцяклі!

Ярашэўскі.

За чатыры гады.

Чацьвёртыя ўгодкі абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі спраўляе сёлета Беларускі Народ.

Мінулі чатыры гады ад таго мамэнту, калі Рада Беларускае Народнае Рэспублікі ў Менску з учасьцем дэлегацыі Беларускае Рады ў Вільні ў 5 гадзін раніцы 25 сакавіка 1918 году прыняла гістарычную пастанову:

«Рада Беларускае Народнае Рэспублікі абвяшчае Беларускую Народную Рэспубліку незалежнай і выдае аб гэтым Устаўную Грамату».

Што-ж зроблена за гэты час дзеля зьдзейсьненьня гэтае пастановы? Якой дарогай ішоў Беларускі Народ да рэалізацыі сваей дзяржаўнай незалежнасьці?

На вялікі жаль, ад дня абвяшчэньня незалежнасьці Зямля Беларуская ні на мамэнт не аставалася запраўды вольнай і незалежнай: увесь гэты час яе дратавалі і дратуюць капыты чужацкіх каней...

У мамэнт абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі палова яе была занята немцамі, а другая — ваенным таборам уцякаўшых перад імі бяз ніякага адпору расейскіх войск. І вось, ня гледзячы на нягодную брахню маскоўскай і польскай чорнай сотні, быццам беларускі нацыянальны і палітычны рух ёсьць „нямецкая інтрыга“, нямецкая ўлада першая выступае варожа ў адносінах да беларускага дзяржаўнага будаўніцтва.

Дарэмны стараньні першага беларускага ўраду з Язэпам Варонкай на чале дабіцца прыхільнасьці і прызнаньня з боку Нямеччыны незалежнасьці Беларусі. Дарэмна Аляксюк цалуе бот кайзэра Вільгэльма, завяраючы яго аб сваім вернападанстве. Нямеччына цьвёрда стаіць на становішчы „единой недѣлимой Россіи“ і слухаць ня хоча аб аддзяленьні Беларусі ад гэнае дзяржавы.

Канец 1918 году прыносіць вялікія зьмены: у Нямеччыне, праіграўшай вайну, народ скідае кайзэра і заводзіць рэспубліканскі лад. Але і новая Нямеччына астаецца вернай старой ідэі «единой недѣлимой Россіи“ і рукамі бальшавікоў, пагражаючы беларускаму ўраду расстрэлам беларускіх вайсковых часьцін, пачаўшых тады арганізоўвацца, варочае Беларусь ізноў пад старое маскоўскае ярмо.

Але тыя самыя бальшавікі, якія йшчэ гэтак нядаўна разганялі штыхамі Усебеларускі Зьезд (18 сьнежня 1917 году), цяпер ужо не адважаваюцца проста паняволіць Беларусь: яны абвяшчаюць самі незалежнасьць Беларускай Савецкай Рэспублікі і злучаюць яе з Савецкай Расеяй на аснове фэдэрацыі.

Хаця незалежнасьць Беларусі ў разуменьні бальшавікоў вельмі розьніцца ад разуменьня яе беларускімі адраджэнцамі, ўсё-ж гэты факт трэба сур'ёзна адзначыць, як ясны прамень сонца ў тэй цемры, што запанавала над Беларусяй: навет яўныя ворагі Беларускае Народнае Рэспублікі былі прымушаны прызнаць акт 25 сакавік 1918 году, прызнаць незалежнасьць Беларусі.

Тварцы акту 25 сакавіка не пакладаюць рук, не пакараюцца новаму окупанту. Урад Луцкевіча разьвівае шырокую палітычную работу заграніцай, дабіваючыся прызнаньня поўнае незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублік Вэрсальскай Канфэрэнцыяй і Лігай Народаў. І вось дзе-якія дзяржавы, як Украіна, Латвія, Эстонія, Фінляндыя, Чэхаі Славакія горача адклікаюцца на дама

ганьні беларусаў і афіцыяльна прызнаюць незалежнасьць Беларусі. Але вялікія дзяржавы ўсё яшчэ ня могуць адчурацца ад старое ідэі „единой недѣлимой России“: яны, як і Нямеччына, прызнаюць „усерасейскі“ ўрад Колчака, і да справы незалежнасьці нашае Бацькаўшчыны адносяцца вельмі нявыразна. Тыя з іх, што больш прыхільна адносяцца да Беларускага народу, з шчырым жалем кажуць: „Чаму вы ня маеце хоць невялічкага куска зямлі пад сваёй уладай? Мы тады зразу-ж прызналі-бы вашу незалежнасьць і далі-б вам усялякую помач!“

А тымчасам на Беларускай зямлі робяцца новыя зьмены. Проці Савецкае Расеі выступае Польшча і, гонючы расейскія войскі на ўсход, захоплівае вялікі абшар Беларусі. Новы акупант спачатку як-быццам ня ведае, што рабіць з Беларусяй. Старшыня польскага ўраду, Падэрэўскі, вядзе перагаворы з галавой ураду Беларускай Народнай Рэспублікі, Луцкевічам, і запрашае яго з Парыжу ў Варшаву. Але прыезд апошняга ў Польшчу канчаецца сумна: самога Луцкевіча інтэрнуюць у Варшаве, Раду Рэспублікі абвяшчаюць распушчанай... І пачынаецца пэрыод для беларускага народу найчарнейшы, пэрыод адкрытае барацьбы польскае окупацыйнае ўлады з усім беларускім.

Новы беларускі ўрад, утвораны Ластоўскім, мае цяжкую задачу. Без сваей тэрыторыі, ён прымушаны шукаць месца для жыцьця ў Літве. Беларусь большай часьцю ізноў пападае пад уладу бальшавікоў, якія адбудоўваюць Савецкую Беларусь у фэдэрацыйнай сувязі з Расеяй. Польшча па Рыжскім міры прызнае незалежнасьць Савецкае Беларусі, але ў сьлед за гэтым робіць змову з масканямі і захоплівае з іх згоды ўсю Заходнюю Беларусь, як зямлю „чыста польскую“. Справа ўраду Беларускае Народнае Рэспублікі ўсё горшае. Іншыя з дзяржаваў, перш прызнаўшых яго, цяпер, на дамаганьне Савецкае Расеі, зьмяняюць сваё становішча...

А ўсё-ж такі ідэя нашай незалежнасьці ня ўмірае. Больш таго: ўсе ворагі беларускага народу гэтак сур'ёзна лічацца з ёю, гэтак баяцца, што яна раней ці пазьней будзе зьдзейсьнена, што хапаюцца за розныя спосабы дзеля барацьбы з ёю. Дзеля гэтае меты і зроблены падзел Беларусі паміж Польшчай і Расеей. Ад страху перад беларускай дзяржаўнай ідэяй, да якой вялікія дзяржавы пачынаюць ўжо больш сур'ёзна адносіцца, Польшча ў Заходняй Беларусі стараецца вынішчыць усё беларускае насяленьне, пазбавіўшы яго конституцыйных правоў, зямлі, роднай школы, друку і т. п. У Усходняй-жа Беларусі савецкая ўлада абабрала другую дарогу: яна, наадварот, з пашанай адносіцца да беларускай культурнай працы, падтрымлівае гэтую працу матэрыяльна, стараецца, каб народ наш, бачачы зьдзек над сабой у суседняй Польшчы, зьвязаў сваю долю нанова і на вечныя часы з Расеяй, ад якой аддзяліўся роўна чатыры гады таму назад актам 25 сакавіка 1918 году.

Гэтак цяпер існуюць як-быццам тры Беларусі. Дзьве становяць тыя часьціны нашае Бацькаўшчыны, на якія яе разарвалі Польшча і Расея на моцы Рыжскага міру: „Kresy Wschodnie“ і „Савецкая Беларусь“. Але гэта толькі на сягоньня. Бо побач з імі ў сьвядомасьці народу ўсё больш і больш узмацоўваюцца фундамэнты трэйцяе Беларусі—суцэльнае, непадзельнае і незалежнае Беларускае Народнае Рэспублікі, Беларусі заўтрашняе, якая зьяўляецца неабходнай разьвязкай беларускага пытаньня, дзеля якое працуюць заграніцай прадстаўнікі яе ўраду, якая раней ці пазьней заменіць сабой усё часовае, пераходнае, абапертае адно толькі на праве аружнага захвату дужэйшымі суседзямі Беларускае зямлі.

Акт 25 сакавіка, ня гледзячы на ўсе перашкоды, ня гледзячы на доўгую йшчэ і цяжкую барацьбу, будзе праведзены ў жыцьцё!

N. N.

Сябра Рады Рэспублікі.

Сьветлы ідэал.

Беларускае Адраджэньне пачалося неясным і скромным дамаганьнем „людзьмі звацца“. Але з гадамі рух расьце, шырыцца, набіраецца новых і новых адзнакаў. Ствараецца й крысталізуецца Нацыянальны Ідэал. І вот 25 сакавіка 1918 году туманнае „людзьмі звацца“ выяўляецца конкрэтна ў волі прадстаўнікоў беларускага народу. Рада Рэспублікі Устаўнаю граматаю абвяшчае Беларусь незалежнай дзяржавай. Об'ектыўныя варункі жыцьця былі вельмі цяжкія і ня было магчымасьцяў зьдзейсьніць рэальна акт 25 сакавіка, але гэтым не памяншаецца вялікая важнасьць яго і гістарычнае значэньне.

Ім начынаецца новы, гэроічны пэрыяд Беларускай гісторыі, пэрыяд змаганьня за сваю незалежнасьць. Беларускі народ актыўна, цэлым шыхам узбраеных паўстаньняў, нязьлічанымі ахвярамі паасобных адзінак, протэстуе проціў акупацыяў і дамагаецца прызнаньня свайго сувэрэнітэту, ня гледзячы на самыя цяжкія, няспрыяючыя яму варункі.

Многа хто хацеў-бы тлумачыць акт 25 сакавіка выключна толькі адным жаданьнем адмежавацца ад агрэсыўнага бальшавізму. Нібы то расейскі пераварот у кастрычніку выклікаў і змацаваў цэнтрабягучыя сілы нацыянальных дамаганьняў. Так падыходзіць да нацыянальнага пытаньня, знача не разумець яго. Праўдзівыя прычыны ляжаць многа глыбей. Адраджаючыся, малады поўны творчых сілаў Беларускі Народ зразумеў, што толькі незалежнасьць гарантуе яму максымум нацыянальнага, культурнага й эканамічнага разьвіцьця. Розныя акупацыі астатніх год, вайна і рэвалюцыя, даўшая магчымасьць выявіць сваю істоту рускай дэмакратыі, пераконваюць нас у правідловасьці такой пастановы пытаньня. У нашых суседзяў мы ня бачым адпаведных, аб'ектыўных варункаў, якія-б далі Беларускаму народу вольна разьвіваць свае здольнасьці і сілы, калі-б ён зьвязаў з імі свой лёс. І толькі ўласнымі сіламі стварыць ён сваю незалежнасьць, неспадзяваючыся ні ад каго падмогі і збаўленьня. Бо збаўца, як бы многа не абяцаў і соладка ня пеў, прыйшоўшы, робіцца звычайна акупантам, які выкарыстоўвае сваё палажэньне дужэйшага.

Акт 25 сакавіка мае пад сабой і сацыяльны грунт. Беларусь выключна аграрны край з пераважнай сялянскай большасьцю, якія церпіць ад недахваткаў зямлі. Таму разам з дамаганьнем Волі—незалежнасьці, зьяўляецца другое—Зямлі. Яны выцякаюць адно з другога і адно бяз другога немагчымы. У гэтым захована вялізарная жыцьцёвасьць і магутнасьць беларускага руху.

У—р.

Шляхам змаганьня.

У жыцьці кожнага народу ёсьць мамэнты, якія ніколі не забываюцца і навет яшчэ больш таго—успамінаюцца урачыстым сьвяткаваньнем.

У нас, беларусоў, як народу маладога, даўгі час знаходзіўшагася пад чужацкім панаваньнем такіх выдатных гістарычных мамэнтаў яшчэ мала.

Беларускі народ яшчэ творыць сваю будучыню, змагаючыся з ворагамі яго незалежнасьці і непадзельнасьці. А ворагаў гэтых многа і яны—дужэйшыя за яго. Яны падзялілі нашую бацькаўшчыну на часткі і пэўны, здаецца, у тым, што так і застанецца на векі вечныя.

Не! Бо няма тэй сілы, якая-б утрымала несправядлівыя граніцы, раздзяліўшыя нас! Няма тэй моцнай турмы, якая-б утрымала у сваіх падзямельлях маладую і рвучуюся сілу адраджаючагася нашага народу.

Наша бацькаўшчына Беларусь аджыве, злучыцца ў вадно дзяржаўнае цела і будзе незалежнай.

У гэта мы верым, як у ясны дзень, як у бліскучае сонца.

25 сакавіка 1918 гаду ў Менску Рада Беларускай Народнай Рэспублікі абвесьціла нашую Бацькаўшчыну незалежнай у межах этнаграфічнага разсяленьня беларускага народу. Гэта быў вялікі дзень, гэта быў вялікі акт, сэнс якога ня усімі і не адразу быў уцямлены. Але патрох у кліч будаваць незалежн. бацькаўшчыну дайшоў да народных масаў і народ усе мацней і мацней падтрымлівае незалежніцкі беларускі рух.

Чацьверты год ужо прайшоў ад часу абвешчаньня незалежнасьці Беларусі. Аднак, Беларусь астаецца яшчэ і падзеленай і залежнай, а народ наш церпіць зьдзек над сабою чужынцаў.

У гэтым цярпеньні ён набірае сілаў, каб выйсьці з барацьбы пераможцай.

Сяньня, 25. III, народ наш сьвяткуе дзень, у які лепшыя сыны народу кінулі кліч разьбіваць ланцугі няволі. І яны будуць разьбіты, бо ўсьвядомлены народ ня можа заставацца падзеленым і залежным.

С—н.

Што чуваць у сьвеце?

Польска—Савецкая санітарная Канвэнцыя.

Нядаўна адбылася ў Варшаве канфэрэнцыя ў справе падпісаньня Санітарнай канвэнцыі між Польшчай і Расеей, Беларусьсю й Украінай. Прадстаўніком ад савецкіх рэспублік быў сэкрэтар савецкай місіі Лёрэнц.

У Расеі уводзіцца мэтрычная сыстэма.

Згодна з пастановаю Рады Народных Камісараў ад студня 1922 года уводзіцца на ўсім абшары Р. С. Ф. С. Р мэтрычная сыстэма.

Суд бальшавікоў над Эсэрамі.

На 20 сакавіка ў Маскве назначан суд над Ц. К. і сябрамі партыі С. Р., якія абвінавачваюцца на падставе правакацыйнай брашуры агента бальшавікоў Сяменава — Васільева.

У зьвязку з гэтым замежная флегацыя партыі с.-р. выдала адозву „да сацыял. партый усіх краёў“, ў якой горача заклікаюцца не дапусьціць масовага забойства соц. — рэвалюцыянераў“

Камэдыя анэксаваньня Віленшчыны.

22 сакавіка ў прысутнасьці ураду, находзячыяся ў Варшаве дэлегаты Zespołu на урадовым акце ад 2 сакавіка упісалі варунак аб, „згодзе з воляй насяленьня і пастановамі“, і акт падпісалі.

Арышты рускіх у Варшаве.

Сярод рускіх, што жывуць у Варшаве, зроблены арышты. Улада прызнала патрэбным ліквідаваць шляхам арыштаў, шкодныя для дзяржавы арганізацыі, работа якіх скірована супроць супакою й згоды ў Польшчы. Сярод арыштаваных ёсьць правадыры рускіх манархістаў.

Выбары ў Румынскі Сойм.

1-га сакавіка адбыліся ў Букавін- выбары да Румынскага парлямэнту. Украінскае насяленьне, на якое прыпадае ажно 50 проц. з агульнага ліку мандатаў, не атрымала ніводнага. Выбранымі засталіся прадстаўнікі урадовай, „Лібэральнай партыі“. Між іншым, у вокрузе Радзіўцы выбраны старшыня міністраў Братыяну, у вокрузе Кіцман-Застаўна міністр унутр. справаў, гэнэрал Артур Вайтавану. Варункі ў якіх адбываліся выбары, як сьведчыць „Впэрэд“, былі страшэнна цяжкія для опазыцыі. Былі уціскі з боку паліцыі, арышты; часта не зацьверджаліся кандыдатскія сьпіскі.

Мабілізацыя чырвонай арміі.

Маскоўскі савет обвесьціў на 13 сакавіка агульную мабілізацыю. Бальшавіцкія газэты выказваюць погляд, што ў выпадку благіх вынікаў канфэрэнцыі ў Гэнуі, саветы прымушаны будуць ці загінуць пад націскам капіталізму, ці скарыстаць з рэвалюцыйных спосабаў у адносінах да сваіх суседзяў.

Новая канфэрэнцыя прыбалтыцкіх дзяржаў.

У хуткім часе адбудзецца канфэрэнцыя прадстаўнікоў Літвы, Латвіі й Эстоніі з учасьцем дэлегата Лігі Народаў. Места канфэрэнцыі яшчэ ня вызначана.

Гэнуэская канфэрэнцыя.

→ Старшынёй Гэнуэскай канфэрэнцыі будзе італьянскі старшыня міністраў. Італьянскі ўрад энэргічна гатуецца да канфэрэнцыі, якая адбудзецца 10 красавіка.

→ У Гэнуі робяцца сьпешныя прыгатаваньня да канфэрэнцыі. Прыводзяцца да парадку ўрадовыя і прыватныя дамы, паркі. Частка дэлегацый, якія прыедуць у Гэнуя, будзе размешчана па Рыв'еры, другая—у самым месьце.

→ З прычыны канфэрэнцыі, італьянскі ўрад уводзіць рад пашпартовых палёгкаў. Бюро канфэрэнцыі, якое да гэтага часу знаходзілася ў Рыме пераносіцца 2 красавіка ў Гэную. У час канфэрэнцыі будзе друкавацца асобае выданьне аж у 10 мовах. Супрацоўнікамі яго маюць быць выдатныя эканамісты й палітыкі. Рэдактарам італьянскага выданьня будзе міністр унут. спраў.

— Газэты даносяць, што канфэрэнцыя працягнецца каля месяца.

З прэсы.

Ужо лямантуюць.

Газэта «Litwa», разглядаючы палітычнае становішча Польшчы, прыходзіць да вынікаў, што Польшча ўсё болей і болей робіцца падобнай да Аўстрыі ў апошніх яе днях. Прычына гэтаму—несумленная палітыка Польшчы. Ніжэй падаем артыкул зьмешчаны ў № 36, пад загалоўкам „Ужо лямантуюць“.

„Усё часьцей і часьцей жыцьцё сучаснай Польшчы дае яркія факты, якія падцьверджаюць нашу праўду. І дзіўна тое, што гэтыя факты і доказы бяром не з соцыялістычнай прэсы, а з прэсы правых груп, эндэцкай. Няма тыдня каб гэтая прэса не ламала рук, не гвалтавала аб тым, што у межах Польскай дзяржавы знаходзяцца тыя ці іншыя меншасьці народныя. Адзін раз вінавацяць урад і грамадзянства ў істнаваньні ўкраінцаў на Усходняй Галіцыі і Валыні, другі раз паднімаецца гвалт аб немцах у Сьлезіі, Пазнані, Лодзі, а то беларусы ці жыды не даюць супакою, ня кажучы ўжо аб літвінах і маскоўцах.

Вораг пры дзьвярох! Так крычаць польскія газэты і адначасна стараюцца радзіць сваей бядзе. Кожны па сваему прапануе ўселякія спосабы. Больш сумленныя прыпамінаюць канстытуцыю 17 сакавіка 1921 году, абяцаючы поўныя свабоды грамадзкія і свабоднае разьвіцьцё, другія патрабуюць перш-на-перш сільнай рукі і, што за гэтым ідзе, уселякія рэпрэсіі. Есьць і такія, што ня хочуць бачыць жыцьцёвасьці іншых народнасьцей і не прызнаюць адраджэнскага руху. І ўсёткі ня гледзячы на гэта разлягаецца ў усіх эндэцкіх газэтах, гвалт: Апалячываць! Апалячываць! Апалячываць на гвалт, неадкладна! Што робіць (пытаюць эндэцкія газэты) у гэтым напрамку наша ўлада? нашая школа? урад асядленчы? Дзе плады іхняй працы?!

Гэткай адурэлай палітыкай не карыстала навет Аўстрыя ў апошнія часы свайго істнаваньня. Дазнаўшы хворасьць гэткай палітыкі Аўстрыя дала даволі шырокую аўтаномію сваім правінцыям, аднак разваліласся, як гнільлё.

У сучасных вярхоўных мужоў Польшчы нехватае навет уразуменьня гэтага аўстрыяцкага права, яны ніяк ня могуць выгаварыць слова аўтаномія. Ніхто яе (так цьвердзяць) апрача Сьлезіі, не атрымае пад ніякім відам: ані Усходняя Галіцыя, ані Валынь, ані Беларусь, ані Віленшчына, ані жыды (тут разумеецца аўтаномія культурна-народная). Усім адказана—усіх адпраўляюць з нічым... Як відаць дык ім здаецца, што шчасьце належыць да Польшчы заменяе ўсё іншым народам, навет волю і магчымасьць разьвіцьця.

Пераклад Б. Тарашкевіча.

ІЛІЯДА Гомэра.

ПЕСЬНЯ І-ая

(Глядзі № 7).

Покуль я тут жыву на зямлі ды і сьветлае сонейка бачу,
сьмела пры цесьленых будзь караблёх, бо ніхто не падойме
цяжкай рукі на цябе, хоць бы ён Агамэмнонам зваўся;
гэта нічога, што ён найважнейшым з усіх прадстаўляйцца!“
Той-жа адважыўся тут і адказ беспамыльны выводзіць:
„Гневайцца бог ані за абецанку, ані гэкатомбу,
толькі за Хрыза, за то, што яго Агамэмнон зьняважыў:
дзеўкі яму не аддаў і багаты ён выкуп адкінуў.
Вось чаму беды паслаў ды йшчэ слацьме Фэб далястрэльны
і не адверне нягоднай заразы датуль ад данайцаў,
покуль дачкі ня'ддадзём яснавокай да мілага бацькі
дарма бяз выкупу, йшчэ завязём гэкатомбу сьвятую
ў Хрызу і толькі тады з перапрошаным пагодзімся богам“.
Гэтак сказаўшы, ён сеў; а за ім у чарод свой падняўся
волат Атрыд Агамэмнон, шырока пануючы й моцна.
Злы быў, а сэрца яго дык зусім перапоўнілась гневам
і пачарнела кругом, ды вагнём яго прыскалі вочы;
злосна зірнуў на Калхаса няйперш і вось так яму кажа:
„Злы варажбіт, ці сказаў ты калі мне што мілага сэрцу?
а заўсягды так прыемна табе варажыць толькі беды!
Добрага слова ты мне не сказаў і ня споўніў ніколі!
Вось і цяпер ты на вечы гаворыш данайцам варожбы,
што гэта ўсё за мяне насылае нешчасьце бог лучнік
дзеля таго, што бліскучых дароў я за Хрыза дзяўчыну
не захацеў дый прыняць: спадабалася мне тое вельмі
мець яе ў хаце сваей, бо і за Клітэмнэстру мілейша,
жонку законную тую, і ёй не ўступіць дзяўчына
станам, ані харастовом, або розумам, ці ў рабоце;
але назад я яе аддаю, калі гэта так лепей:
лепш я хачу, каб народ быў здаровы, чым гінуць так меўбы.
Толькі-ж падарак знайдзеце вы мне, каб адзін я з ахейцаў.
не астаўся бяз дару, бо то-ж і ня хараша гэтак.
Бачыце-ж хіба вы ўсе, што мой дар ад мяне ўцякае.“
Посьле-ж на гэта казаў Ахілес быстраногі і боскі:
„Слухай, праслаўны Атрыд, найбольш жадны з усіх да карысьці!
Скуль табе дар могуць даць велькадушныя мужы ахейцы?
Каб дзе супольна дабро дый бадзялася кучай—ня бачым.
То, што злупілі мы з тых гарадоў, то ўсё й падзялілі;
а ня прыгожа назад, што ўзялі, каб аднесьлі народы.
Толькі цяпер ты аддай на чэсьць богу яе, мы-ж ахейцы
тры і чатыры разы надгародзім табе, калі Зэус
дасьць нам Трою узяць разбурыць, моцна сьценны той горад“.
Кажа яму у вадказ ды вось так Агамэмнон магутны:
„Як ты ня дзельны сабе і да бога падобны, Ахіле,
а не круці ты душой, бо на хітрыкі я не паддамся:
хіба-ж ты хочаш адзін каб дары толькі мець, а я—дык
бедны сядзеў-бы, дзяўчыну, аддаўшы па твойму прыказу
Велікадушныя мужы ахейцы хай дар мне пачотны
й сэрцу спадобны дадуць-ды такі, каб ён з тым быў-бы роўны;
а калі-ж мне не дадуць добравольна, дык сам я пайшоўшы
дар той возьму ад цябе, ці Аякса, або Одысэя
і павядуся сабе: ой, бяда-там, дзе я пакажуся!
Але на посьле ізноў усё гэта пакінем абдумаць:
чорны-ж цяпер карабель вось мы спусьцім на боскае мора,
возьмем туды весьляроў мы даволі, далей гэкатомбу
для Аполёна паставім,—пасьля-ж Хрызэіду румяну
мы узьвядзём на яго; хай адзін дый здарадлівых мужоў
правадыром будзе там: ці Аякс, Одысэй хоць бы боскі,
Ідомэнэй, альбо й сам ты, Пэлід, ты—з усіх найстрашнейшы,
каб ты ахвяры прынёс і [illegible]ў далястрэльнага бога“.
Грозна зірнуў на яго [illegible] Ахілес быстраногі:
„Ах ты такі круціду[illegible] твой сорам падзеўся?
Як-жа цяпер тваіх [illegible] добравольна з ахейцаў
слухаціме, у паход к[illegible] бітву дзе цяжкую!
Я-ж ня прышоўшы [illegible]янцаў капьістых
з імі каб дзёрціся тут—яны-ж мне анічога й нявінны:
ані валоў яны мне не забралі, ні коней ніколі,
ані ў карміцельцы Фтыі, маёй ураджайнай і людная
плён ня зьнішчожылі мне; ну бо ведама, што паміж намі
многа ёсьць гараў цяністых і мораў тых шумных і бурных;—
а за табою пашлі, ты бязсорамны так, як сабака,
ўсе мы на Трою, каб вы з Мэнэляем тут змылі зьнявагу:
толькі-ж на гэта ў цябе ды малая увага і клопат!
Страшыш яшчэ, што ты сам адбярэш ад мяне мой падарак,
той, за які я найбольш назмагаўся—далі-ж мне ахейцы.
Хіба-ж ...
як ра...
Бурна...
рукі ...
ты да...
да ка...
Вось-ж...
нам н...
чымся...
А на ...
„Скол...
дзеля ...
хто ўв...
Ты-ж ...
бо заў...
Што з...
Дык з...
над мі...
й злос...
як Хр...
бо ада...
гэтак-...
сам у ...
скольк...
звацца...
Так ён...
ды ў к...

✦ З прычыны канфэрэнцыі, італьянскі ўрад уводзіць рад паспартовых палёгкаў. Бюро канфэрэнцыі, якое да гэтага часу знаходзілася ў Рыме перанесіцца 2 красавіка ў Гэную. У час канфэрэнцыі будзе друкавацца асобае выданьне аж у 10 мовах. Супрацоўнікамі яго маюць быць выдатныя эканамісты й палітыкі. Рэдактарам італьянскага выданьня будзе міністр унут. спраў.

— Газэты даносяць, што канфэрэнцыя працягнецца каля месяца.

З прэсы.

Ужо лямантуюць.

Газэта «Litwa», разглядаючы палітычнае становішча Польшчы, прыходзіць да вынікаў, што Польшча ўсё болей і болей робіцца падобнай да Аўстрыі ў апошніх яе днях. Прычына гэтаму—несумленная палітыка Польшчы. Ніжэй падаем артыкул зьмешчаны ў № 36, пад загалоўкам „Ужо лямантуюць".

„Усё часьцей і часьцей жыцьцё сучаснай Польшчы дае яркія факты, якія падцьверджаюць нашу праўду. I дзіўна тое, што гэтыя факты і доказы бяром не з соцыялістычнай прэсы, а з прэсы правых груп, эндэцкай. Няма тыдня каб гэтая прэса не ламала рук, не гвалтавала аб тым, што у межах Польскай дзяржавы знаходзяцца тыя ці іншыя меншасьці народныя. Адзін раз вінавацяць урад і грамадзянства ў істнаваньні ўкраінцаў на Усходняй Галіцыі і Валыні, другі раз паднімаецца гвалт аб немцах у Сьлезіі, Пазнані, Лодзі, а то беларусы ці жыды не даюць супакою, ня кажучы ўжо аб літвінах і маскоўцах.

Вораг пры дзьвярох! Так крычаць польскія газэты і адначасна стараюцца радзіць сваей бядзе. Кожны па сваему прапануе ўселякія спосабы. Больш сумленныя прыпамінаюць канстытуцыю 17 сакавіка 1921 году, абяцаючы поўныя свабоды грамадзкія і свабоднае разьвіцьцё, другія патрабуюць перш-на-перш сільнай рукі і, што за гэтым ідзе, уселякія рэпрэсіі. Есьць і такія, што ня хочуць бачыць жыцьцёвасьці іншых народнасьцей і не прызнаюць адраджэнскага руху. I ўсёткі ня гледзячы на гэта разлягаецца ў усіх эндэцкіх газэтах, гвалт: Апалячываць! Апалячываць! Апалячываць на гвалт, неадкладна! Што робіць (пытаюць эндэцкія газэты) у гэтым напрамку наша ўлада? нашая школа? урад асадленчы? Дзе плады ўхняй працы?!

Гэткай адурэлай палітыкай не карысталася навет Аўстрыя ў апошнія часы свайго істнаваньня. Дазнаўшы хворасьць гэткай палітыкі Аўстрыя дала даволі шырокую аўтаномію сваім правінцыям, аднак развалілася, як гніль.

У сучасных вярхоўных мужоў Польшчы нехватае навет уразуменьня гэтага аўстрыяцкага права, яны ніяк ня могуць выгаварыць слова аўтаномія. Ніхто яе (так цьвердзяць) апраца Сьлезіі, не атрымае пад ніякім відам: ані Усходняя Галіцыя, ані Валынь, ані Беларусь, ані Віленшчына, ані жыды (тут разумеецца аўтаномія культурна-народная). Усім адказана—усіх адпраўляюць з нічым... Як відаць дык ім здаецца, што шчасьце належыць да Польшчы заменяе ўсё іншым народам, навет волю і магчымасьць разьвіцьця.

Як моцна трэба быць агранічаным, каб так паступаючы ня бачыць, не разумець бязупыннага ўзросту незадаволеньня, разгару барацьбы. То-ж у справе дзяржаўнасьці, каб у яе межах нацыянальныя пытаньня разрашаліся як найменшым коштам, без болі.

А меншасьці рэлігійныя, як прыкладам—праваслаўныя?

Пішам гэта ня з мэтай даць параду Польшчы, бо фанабэрыстая яна пані і парад нашых ня толькі не паслухае, але і ўвагі ня зьверне. Мы хочам самі для сябе выясьціць, разгледзіцца ў сучасных немагчымых адносінах і ў іх шкодных выніках, каб у дзень суду, які прыйдзе за грахі, зробленыя прошў розуму, не плаціць чужых даўгоў."

Літоўскія справы.

З жыцьця навукі.

Літоўскі Унівэрсытэт ў Коўні выбраў др. Яна Басановіча і п. Яблонскага, сваймі ганаровымі сябрамі. У лік професароў запрошан так сама п. Міхал Біржышка.

Просьба літвінак.

Жоны й сёстры высланых да Коўні літвінаў падалі Старшыне Час. Ур. Кам. просьбу, у якой гаворацъ, што іх мужы й браты хочуць вярнуцца да Вільні й стаць перад судом і таму просяць Старшыню Ч. У. К. выдаць ім дазволы на паварот. Просьбу падпісалі 15 асобаў.

Украінскае жыцьцё.

Студэнцкі зьезд.

У хуткім часе ў Вене будзе склікан украінскі студэнцкі зьезд. У работу зьезду будуць уходзіць пытаньні, як чыста студэнцкія, так і палітычнага характару. (руспр.)

Шэўчэнкаў дзень—дзяржаўнае сьвята на Украіне.

„Гром. Віснік" паведамляе: Пасельжаньне польска-бальшавіцкай гандлёвай камісіі, якая знайходзіцца ў Варшаве, 11 сакавіка не адбылася з прычын прыпадаючых ў гэты дзень угодкаў Шэўчэнкі, як дзяржаўнага сьвята. (Вэпрэд.)

У панскай кухні.

(Успаміны).

Народ наш не глядзіць на панскага лакея з такою пагардаю, як вучоныя людзі. Аддаць сынка ў лакейскую ці кухарскую навуку лічыцца навет шчасьцем, бо ўсё-ж гэта, на просты пагляд, лепей, чым ганяцца за сьвіньнямі ля стадку ці быць у мясьцечку жыдоўскім ваданосам. Але бялікавацца беларускаму хлопчыку на лакея ці кухара было трудна, затое што трудна было налажыцца гаварыць папанску, што значыць—парасейску ці папольску, і трудна было, адыйшоўшыся ад міскі, прызвычаіцца да беленькай тарэлкі, не пабіўшы яе шмат разоў.

Так было й са мною. Аддаў мяне бацька ў кухаронкі.—„Адны вучаць на пісара, другія на папа, а мы, сынок, бедныя, дык выйдзі хоць на кухара, — казаў ён мне; — зямлі ў нас мала, на чатырох вас (мяне з братамі) шэсьць дзесяцінак, дык трэба хоць адна у вас пайці ў сьвет"...

Мабыць, я выдаваўся за ўсіх спрытнейшы, дык на мяне і пала гэтая доля.

Завёз мяне бацька да бліжэйшага пана і здаў кухару ў навуку.

Пану я спадабаўся, і цераз колькі дзён перавялі мяне з кухні ў пакоі, вучыцца на лакея.

З засмучэньнем спамінаю гэтую сваю службу, праўда, кароткую і не цяжкую дзеля работы, але вельмі невясёлую ў памяці. Дзякаваць Богу, ня выйшаў я на лакеі. Прычына з-за якой пакінуў тую службу, была смутная. Стаяла яна звонку ад майго жыцьця, але ўсё-ж пасьля гэтага ўзяў мяне мой тата з панскага двара.

Судамойку нашу забіў мужык...

Як цяпер, памятую сабе той дзень.

Было сьвята. Меўся начою прыехаць з Масквы пан, а ён быў адзінокі, дык увесь дом цяпер стаяў пусты, панур і для мяне—дык страшны.

У кухара на родзіне памёрла адзіная родная сястра, і яго пан адпусьціў на паўтара месяца дамоў, у Смаленскую губэрню, рабіць парадкі з гаспадаркай, а кухарскую працу часова спраўляла за яго старэньная кухарка, служыўшая калісь яшчэ ў панскай маткі, а цяпер жыўшая ў сына, у мясьцечку, на пакоі. Надта добрая й разумная была бабулька. Удваіх мы з ёю і сядзелі ў пустой і прастыўшай кухні (дзеелая гэта ўзімку, пасьля Каляд). Пуста было ў доме, бо лакей, дзядзька Тамаш, страшэнны п'янчуга, пашоў нековы пьянствавацъ. Судамойка Рыпіна, у той вечар забітая сваім мужыком, гуляла ў „людзкой", — так называлась хата для парабкаў. А мы сядзелі ўдвух.

Спачатку бабулька ўпраўлялась ля пліты, потым села ў крэсла, гукнула з каморачкі мяне і папрасіла, каб я прачытаў ёй абы-што, бо ўвечары не вочы слаба разьбіралі друк, а я ўжо добра ўмеў і любіў чытаць, навучыўшыся за тры гады ў сваёй школе граматы. Чытаў, разумеецца, парасейску хоць шмат якіх слоў не разумеў тады або прыймаў, як цяпер ведаю, зусім наадварот. Напрыклад, слова „внѣшній", я разумеў, „унутраны," „саперник"—як „прыяцель," а пад словам „современникъ" разумеў чалавека, які будзе жыць некалі не скора, ня скора посьле нас.

Такое там было ў мяне з бабулькай і чытаньне. Яна дужа любіла гаманіць.

Я ўжо зрыхтаваўся ёй чытаць, а яна цяжка варыхнулася ў крэсьле (бо надта-ж была грубая і пухлая, хоць і нездаровая) потым папрусіла кнот у лямпе, абкінулася вязанаю хусткаю, на галаве мяне пагладзіла, цукерку мятную з кішані дастала, мне падсунула на кнігу, а потым з сваёй адышкай загаварыла:

— Ну, хваліць Бога, управілася. I ўжо-ткі дажалася. Сяньня якрaз дзесятае чысло, павінен прыехаць ваш кухар, а заўтра сяду на машыну і к вечару буду ў сваім мясьцечку. Каб ня к сыну старой пані-нябошчыцы, не паехала-б у гэткі нудны двор. А тут ня ладная мясцовасьць, нядобрая. Што ночачкі выюць праклятыя сабакі. I навыюць бяды, — на ліха іх гэтулькі маець пан,—ні ён стралець, ні ён паляўнічы. I людзі невясёлыя. Тамака цьвярозага трудна ўвідзец, Рыпіна з мужыком дражніцца ды вадзіцца, а бедная Анэта, мабыць, другой дарогі ня ведаець, як да мяне хадзіць і плакаць...

Анэта была дачка старшага канюха, вучоная, бышая вучыцелька ці што. Яе звёў нейкі хлапец і кінуў. Яна вечна была засмучоная, жалобная.

— Яшчэ як пан у доме, — сяк-так, весялей крыху, а як паедзе на дзён пяць у гэтую сваю Маскву — зусім заклаты дом, і двор, і уся ваколіца. Максік, Максік!—клічаць яна мяне.

— Што, бабулька?

— Ты задрамаў, мой галубок, ці, можа, аб чым задумаўся?

— Не, я так сабе, бабулька!

— Прасіла, — не кажы: бабулька. Заві мяне: Агап'я Мікулішна, адыкай ад дзеравеншчыны.

— Мне дамоў хочацца. . . . Агапа Мікулішня.

— Ах, мой хлопчык, як ты дрэнна вымаўляеш. Ну, нічога, ня смуціся. Раскажы мне пра сваіх бацькоў.

—Там у нас цяпер мама вячэру наліваець, за стол садзяцца, тата рукі мыець.

—Ну й добра, што мыець. Гэта надта гігіенічна· А ў мяне ў даму цяпер, пэўна, гарбату п'юць, або нявестка ў царкву к вя-зэрні пашла. Налі-ка, Максінька, мне там з пліты габаткі.

— Покуль я наліваю, яна кажа:

Каб была цяпер я у мясьцечку, у царкву таксама пайшла-б, ато сяджу, вось, ды нуджуся. Ведаеш, мой галубок, зьбегай ты ў людзкую па Рыпіну, пара ўжо пліту растапліваць; пан жожа, з адзінаццатым прыедзець. Канюхі ўжо, пэўна, запрагаюць.

Калі я апранаўся, дзьверы расчыніліся, і з холадам увайшла чорная фігура заплаканай Анэты.

Яны, па свайму бабскаму звычаю, пацалаваліся. Са мной яшчэ дарослыя людзі, як Анэта, ня лічылі патрэбным прывітацца.

Потым Анэта села і, як заўсёды, заплакала.

— Што добрага чуваць, Анэтачка?—спыталася ў яе бабулька.

Анэта, не абціраючы сваіх вечна цякучых сьлёз, нейкім далёкім, бязувважным голасам прагадзіла:

— Бацька паехаў ужо на станцыю, а дзядька Тамаш п'яны зарыўся ў сьнезе пад плотам... Напіўся з кавалямі. Яны яго цягнуць сюды, а ён ірвецца, каб на станцыю ўялі яго яшчэ піць.

— Матачка Навышняя! — закапашылася старая;—то, знацца, пан за паўгадзіны можа прыехаць, а ў мяне пліта не разьведзена, Рыпіна зьбегла, Тамаш упіўся. Максік! Максік! бяжы-ж ты скаранька, не марудзь, па Рыпіну.

Я пабег у людзкую. Па дарозе нагкачнў на дзядзьку Тамаша з кавалямі, якія тузаліся з ім, вядучы пад пахві. Ён заўважыў мяне і закрычаў п'яным голасам:

— Максім! Хто я табе?

— Вы мне—дзядзька Тамаш!—адказаў я вясёла.

— Ідзі сюды.

Я падышоў.

Я табе бы і цар!—схапіў дзядзька мяне за вуха.

М. Гарэцкі.

(Далей будзе.)

…іцы хай дар мне належны
…цы такі, каб ён з тым быў-бы роўны:
…добравольна, дык сам я пайшоўшы
…ці Аякса, або Одысэя
…там, дзе я пакажуся!
…гэта пакінем абдумаць:
…вось мы спусьцім на боскае мора,
…мы даволі. далей гэкатомбу
…асьля-ж Хрызэіду румяну
…і адзін дый здарадлівых мужоў
… Аякс, Одысэй хоць бы боскі,
… Пэлід, ты—з усіх найстрашнейшы,
…ўпрасіў далястрэльнага бога".
… Ахілес быстраногі:
… твой сорам падзеўся?
…кто добравольна з ахейцаў
…ні ў бітву дзе цяжкую!
…траянцаў капьістых
…ы-ж мне анічога й нявінны:
…ралі, ні коней ніколі,
…аёй ураджайнай і людная
…; ну бо ведама, што паміж намі
…ык і мораў тых шумных і бурных;—
…сорамны так, як сабака,
… Мэнэляем тут змылі зьнявагу:
…ы малая увага і клопат!
…ам адбярэш ад мяне мой падарак,
…змагаўся—далі-ж мне ахейцы.

Хіба-ж дастаў я калі каб роўны падарак з табою,
як разбурым мы дзе ды траянскае люднае места?!
Бурнай і цяжкае бітвы найбалейшую часьць адмахаюць
рукі мае, а як толькі дзяльба калі тая прыходзіць,
ты дар найбольшы бярэш,—я-ж, малы хоць і мілы дастаўшы,
да караблёў з ім іду, на біцьве змарыўшыся моцна.
Вось-жа цяпер я ў Фтыю пайду: ну бо, ведама, лепей
нам на крывых караблёх ды вярнуцца да хаты радзімай,
чымся бяз чэсьці сядзець і табе тут запасіць багацьце".
А на гэта яму адказаў атаман Агамэмнон:
„Сколькі сэрцу любя ты ідзі, і прасіць це ня буду,
дзеля мяне каб астаўся ты тут, бо другіх буду мець я,
хто ўважаць мяне, а найбольш—ды сам Зэўс, апякун мой.
Ты-ж мне самы праціўны з усіх тут князёў богародных,
бо заўсёды для цябе мілы звады, і спрэчкі, і бойкі.
Што за другіх ты сільнейшы—то што?—то ад бога ты маеш!
Дык з караблямі й сябрамі сваімі пайшоўшы да хаты,
над мірмідонамі там ты пануй!—па табе ж не бядую
й злосьці тваей не баюся; цябе-ж дык я вось чым пастрашу:
як Хрызэіду ў мяне адбірае бог Фэбус Аполён,—
бо адашлю я яе на сваім караблі ды й з сябрамі—
гэтак-жа сама і я забяру Брызэіду румяну,
сам у палатку пайшоўшы,—твой дар, каб ты ведаў-бы добра,
скольки важнейшы я тут і другі каб баяўся так сама
звацца раўнёю тут мне ды у вочы пярэчыць так настаўляцца".
Так ён сказаў, а Пэліду ў душы і зрабілася горка
ды ў касматых грудзёх так надвойчы там білася сэрца:
выцягнуць востры булат, што вісеў ля ягонага боку
і, разагнаўшы ўсіх, у самым затапіць каб Атрыдзе,
ці устрымаці свой гнеў і душу абвуздаці.
Покуль вось гэта ў душы ды у сэрцы сваім размышляе,
з похвы-жа цягнець вялікі свой меч, прылятае Афіна
з неба туды. А паслала яе белатварая Гэра:
любячы разам дваіх, спагадала душою абодвым.
Стаўшы стылу за ім, за чуб ясны скубнула Пэліда,
толькі яму паказаўшыся—болей ніхто ані бачыў.
Вельмі спужаўся Ахіл, адвярнуўся й адразу пазнаў ён
тут Паляду Афіну, як страшна вачыма глядзела.
Ён жа, прамовіўшы там, так ёй кажа крылатыя словы:
„Што ты прышла тут, дачка грамадзейнага Зэўса?
Хіба ты хочаш пабачыць пыху ды Атрыдава сына!
Праўду скажу я табе, а і думаю скончыць гэтак:
з гордасьці лішняй Атрыд загубіць сваю душу свою борздка".
Так адказала-ж багіня яму, яснавока Афіна:
„З неба я з думкай прышла, калі толькі паслухаеш мяне ты".

(Працяг будзе)

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Докшыцкая гміна, Дунілаўск. пав.

У нашай гміне школьнай ўладай ў кастрычніку 1921 г. зачынена адзіная, істнаваўшая на ўсю гміну беларуская ўрадовая школа. Хаця асаблівых прычын к гэтаму ня было, а толькі ўсяго таго, што вучыцель школы п. Шашко Костусь не згадзіўся ехаць на польскія курсы у Кракаў, не хацеў стаць здраднікам сваяго селяніна, каб аставіць яго бяз школы.

З закрыцьцём гэтай школы, здавалася, што ў гміне маладая культурна-прасьветная беларуская праца, і без таго, слаба налажаная, павінна саўсім спыніцца. Але да гэтага не дапусьцілі сяляне гміны... Усе, як адзін ўсталі на абарону сваіх культурна-прасьветных спраў, сталі клапаціцца аб адкрыцьці, хаця-б прыватных беларускіх школак.

Але толькі сялянам вёскі Тарчуны пашанцавала дастаць дазвол на сваю родную школу. Доўгі час школьная ўлада не давала дазволу на гэту школу (з прычыны, што раней ня прынялі польскую вучыцельку) і толькі ў сьнежні сяляне мелі магчымасьць пасылаць сваіх дзетак у родную школу.

Праўда, і на гэтым шляху прыходзіцца мець шмат ворагоў, каторыя часам крыўдзяць і зьневажаюць, хочучы тымі ці йншымі спосабамі сьцерці са сьвету беларушчыну.

Але нашы сяляне сьвядомыя беларусы і усялякімі спосабамі бароняць сваю родную школу, каторая ні так лёгка ім дасталася.

Нінок.

Вёска Тарчуны, Дунілавіцк. пав,

Яшчэ з восені школьнага году 1921—22 нашы сяляне жадалі вучыць сваіх дзетак на сваей роднай беларускай мове. Але школьная ўлада ўсялякімі спосабамі спыняла гэта й нарэшце у нашу вёску прыслалі польскую вучыцельку. Але сяляне адмовіліся ад яе й на свой кошт адчынілі прыватную беларускую школу. Ужо з месяца сьнежня істнуець гэта школа, вучыцелем якой ёсьць паважаны ў нас п. Шашко Костусь, каторы не шкадуе сваей працы і працуець над адраджэньнем нашага беларуса—селяніна. Дзякуючы яму было пастаўлена некалькі спэктакляў, грошы з каторых ідуць на беларускія кнігі. У нядзелю 12 сакавіка ў нашай школе адбыўся спэктакль. Ставілі: „Стараста“—жарт. Шмат прапялі песень, пад кіраўніцтвам вучня Скурата Алёксы. Шмат прадэклямавалі вучні вершаў. Школа была паўнюсенька народу, каторы ж'даў паслухаць сваёго роднага. Шкода, што школьны год у хуткім часе канчаецца і наш вучыцель павінен будзець аставіць нас адных, а на будучы год ня ведама якая школа будзіць. Але мы будзем дамагацца, каб была родная беларуская школа.

Вучань старшага аддзяленьня
Сымон Малюжэняц.

Вішнеўская гм. Сьвянцянскага п.

Як мы не дабіваліся, а так школ беларускіх і не дачакалі. Ёсьць некалькі польскіх школ, якія па праўдзе кажучы добрага слова ня варты. Так у вёсцы Луцавічах ёсьць вучыцелька, якая больш цікавіцца мясцовымі жандарамі, як вучнямі. Часта вучні бачаць яе пьяную да бязчуцьця, напрыклад—у вёсцы Макарычы. Ня лепшая вучыцелька і у вёсцы Шляпах. Абедзьве гэтыя вучыцелькі аднекуль прысланы, а тым часам нашыя вучыцялі, якіх хочуць і дзеці, і мы, ходзяць у лес на заработкі.

Адзін з гаспадароў нашай гміны ехаў у Сьвір—у дарозе з ахапіла яго ноч. Вось ён затрымаўся у вёсцы Дубкі і зашоў да гаспадара прасіць каб падначаваць. У гэты час ехалі Вішнеўскія жандары і, зглездзяўшы што стаіць падвода, селі утрох і паехалі. Але канянё было слабенькае і жандары пачалі яго біць чым папала, так што ажно нагу пераламалі. Усёткі неяк прыехалі у Вішнева, у гміну, дзе конь і акалеў. Пакрыўджаны гаспадар астаўся без каня на супраць вясны, а купіць няма за што і спаганяць, жаліцца няма каму.

N.

М. Вішнево, Валожынскага пав.

Мяйсцовы вучыцель беларускае пачатковае школы Антон Сецько атрымаў ад мяйсцовай паліцыі 5. III г. г. абвестку, дзе пішацца, што ён, як чалавек палітычна-не надзейны, ня можа займаць пасады вучыцеля беларускай школы. А тымчасам гэтую школу зачыніла гэта самая паліцыя яшчэ 7. II. г.г. І ўсяго істнавала школа з 20 студня да 7 лютага, роўна 18 дзён.

Мусіць уся палітычная ненадзейнасьць заключаецца у тым, што вучыцель Сецько лічыць сябе беларусам, а не паляком.

Дзед Беларус.

М. Крынкі, Горадзенскай губэрні і павету.

У Начы а 2 гадзіне з 1 на 2 сакавіка уварваліся 4 паліцыянты да вядомага ў Крынках беларуса Грышы Астроўскага. Паставіўшы ў яго доме ўсё ўверх дном і не знайшоўшы нічога за што маглі-б арыштаваць, апрыч беларускіх газэт: „Беларуск. Ведамасьцяў“ і „Белар. Звон“, якія сканфіскавалі і бяз жадных абвінавачэняў арыштавалі Астроўскага, а на раніцы а 6 гадзіне звязаннаго адаслалі этапам да Горадні. Які яго цяпер лёс—няма ведама — яго хатнія справы зусім дрэнныя: асталася ў хаці адна 9-цёх летняя дзяўчына, так што некаму і жывёлы дагледзіць.

Грыша Астроўскі быў сябрам Грамады Беларускае Моладзі у м. Крынках, дык дзеля гэтаго ходзяць погалаські, што будзе гэтае самае і з другімі сябрамі.

В.

Беларускае жыцьце.

Парадак сьвяткаваньня 4-х угодкаў абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі.

(1918—25 III 1922—г.).

А. НАБАЖЭНСТВЫ.

А 10-ай гадзіне ўраніцы пачнецца Сьвятая Імша ў касьцеле сьвят. Мікалая, якую мае адправіць кс. Ад. Станкевіч.

Прамову скажа кс. Ад. Станкевіч.

А 10-ай гадзіне ўраніцы пачынаецца Сьвятая Літургія ў царкве Сьвят. Тройцы, якую мае правіць найасьвячэншы архіяпіскап Элеўфэры у сушлужэньні 6-цёх сьвяшчэньнікаў.

Прамову скажа Сябра Нацыянальнага Камітэту, сьв. Міхал Кушнёў.

Пасьля Сьв. Літургіі будзе адпраўлены малебен.

А 11-ай гадзіне ўраніцы адбудзецца ўрачыстае набажэнства ў харальнай Сынагозе (Завальная вул.), якое адправіць галоўны рабін Рубінштэйн з хорам сынагогі.

Пасьля набажэнства ў царкве найасьвячэншы архіяпіскап Элеўфэры благаславіць народ і пройдзе „са славаю“, ў памешканьне Дырэктара Беларускай Гімназіі, куды раней прыбудуць: каталіцкае духавенства, гл. раб. Рубінштэйн, Старшыня Нацыянальнага Камітэту, Старшыня і Сэкратар Школьнае Рады, Рэктар Сэмінарыі і Сябры Арганізацыйнай Камісіі па сьвяткаваньню ўгодкаў.

Сябры Нац. Кам., Сябры Цэн. Школьнае Рады, Сябры Пэдагагічнай Рады Гімназіі на чале з сваімі Старшынямі маюць быць прысутнымі на набажэнстве ў касьцеле сьв. Мікалая, ў царкве сьв. Тройцы і харальнай Сынагозе.

Таксама маюць быць прысутнымі на набажэнстве Сябры Камітэту помачы ахвярам вайны, Старшыні Беларускага Грамадзянскага Сабраньня, Беларускага Музыкальна-Драматычнага Гуртка, прадстаўнікі беларускай прэсы, студэнты, прадстаўнікі каапэрацыі і інш.

Б. ШКОЛЬНАЕ СЬВЯТКАВАНЬНЕ.

А 2-ой гадзіне ў залі Беларускай Гімназіі пачнецца ўрачыстае паседжаньне Школьнае Рады беларускім гымнам (Не пагаснуць зоркі ў небе), які прапяе вучнёўскі хор пад кіраўніцтвам вучыцеля гімназіі п. Стэповіча.

Паседжаньне адчыніць уступнай прамовай Старшыня Школьнай Рады.

Рэфэрат: „Чаму мы сьвяткуем сеньняшні дзень“ зложыць Сэкрэтар Школьнае Рады п. Смоліч.

Вучні гімназіі і пачатковых школ прадэклямуюць вершы родных паэтаў.

Вучнёўскі хор пад кіраўніцтвам п. Стэповіча прапяе нацыянальныя песьні.

Сябры Школьнай Рады і Сябры Арган. Камісіі па сьв. угодкаў раздадуць на памяць кожнаму прысутнаму вучню лістоўку—памятку, пасьля чаго ўсе разойдуцца з пяянем родных песняў.

А 1 с пал. гадзіне ў залю Беларускай Гімназіі зьбіраюцца: студэнты, вучні гімназіі, сэмінарысты і прадстаўнікі пачатковых школ (па 10 чал. ад кожнай школы і па выбару вучыцеля), дзе чакаюць прыбыцьця Сябраў Школьнае Рады і пачэсных гасьцей.

В. УРАЧЫСТАЕ ПАСЕДЖАНЬНЕ НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАМІТЭТУ.

А 6-ай гадзіне ўвечары ў залі Беларускага Музыкальна-Драматычнага Гуртка (Біскупская 12) пачынаецца ўрачыстае паседжаньне Віленскага Беларускага Нацыянальнага Камітэту беларускім гымнам.

Пасьля зачыненьня паседжаньня ўсе прысутныя будуць запрошаны на канцэртны аддзел, які мае адбыцца ў гэтай-жа залі па ніжэйпісанай праграме:

а. „На папасе“—драматычны абразок Я. Купалы, пастаноўка п. Шчаснага.

б. Беларускі хор пад кіраўніцтвам п. Стэповіча.

Беларусы ў Коўні.

Сьмерць капітана Бондар-Нарушэвіча. 17 студня г. г. застрэліўся ў Коўні капітан Станіслаў Бондар-Нарушэвіч, родам з браслаўшчыны й вядомы там, як арганізатар паўстаньняў супроць маскалёў. Пісьма пасьля себя не пакінуў. Па нябошчыку засталіся літэр. творы, яшчэ нідзе не друкаваныя. Раптам, неспадзевана загінуў малады прапаўнік на беларускай ніве.

А. С—ц.

Эвангельле пабеларуску у царкве.

Віленскі япіскап Элеўфэры благаславіў пераклясьці на беларускую мову, Вялікоднае эвангельле, якое прачытае на усяночнай на Вялікадне.

Праваслаўныя беларусы даўно адчуваюць патрэбу чуць і чытаць Божае Слова ў роднай мове і таму дужа радуюцца загаду Уладыкі.

Беларускі тэатр у Менску.

Мы атрымалі весткі аб цяперашнім палажэньні беларускага тэатру ў Менску. На сцэне гарадзкога тэатру граюць ужо толькі беларуская і жыдоўская драматычныя трупы. Расейскі тэатр пераехаў у памяшчэньне „Белага Зала“. Беларускі тэатр перайшоў пад загад т. зв. Акадэмічнага цэнтру. Кіраўнік Акадэм. цэнтра Ігнатоўскі. Дырэктор тэатру Лежневіч. Рэжысёры: Міровіч і Ждановіч. Апошнія прэмьеры былі: „Хата за вёскай“ (з польскага) і „На Купальле“, пьеса Кудзелькі.

Гордасьць Менска — беларускі хор, які быў пад кіраўніцтвам Тэраўскага, распадаецца, дзеля таго што Тэраўскага арыштавалі і выслалі ў Архангельскую губ.

Беларускі студэнцкі рух.

✦ Атрымоўваем з Масквы надта добрыя весткі. Студэнты зарганізованы там моцна. Лучацца яны ў дзьвюх арганізацыях: „Асоцыяцыя студэнтаў Беларусаў“ і „Гурток студэнтаў беларусаў“ — Мэты маюць яны культурна-прасьветныя—тым балей трэба спагадаць ім у працы, таму што вядзецца яна у вельмі цяжкіх абставінах.

✦ Як ведама у апошнія годы шмат студэнтаў—Бел. нямогучы вучыцца ў сябе на Бацькаўшчыне—выезджаець за граніцу. Шмат маем сяброў у Празе. Там яны то-ж добра зарганізованыя ў „Гурток беларускіх студентаў ім. Францішка Скарыны ў Празе“.

✦ З Варшавы і Любліна даходзяць добрыя весткі. І там знаходзіцца шмат Беларусоў і там яны пачалі рупіцца дзеля свайго аб'еднаньня. Пажадаем ім у працы ўсяго найлепшага.

✦ У 1921 годзе адчыніўся ў Менску беларускі унівэрсытэт з трыма факультэтамі: 1) юрыдычны, 2) лекарскі, 3) філёлогічны. На унівэрсытэце маюцца надта добрыя прафэсарскія сілы, як праф. Доўнар-Запольскі. Ігнатоўскі і інш. Найлепш пастаўлены факультэт лекарскі. Усіх студэнтаў 1157 чалавек.

(Наш Шлях).

Лекцыя кс. А. Станкевіча.

У нядзелю 19 сакавіка ў памешканьні 1-ай Віленскай Беларускай Гімназіі, на карысьць прытулку, кс. Адам Станкевіч прачытаў лекцыю на тэму: „Жаночы рух і беларуская жанчына“.

Пасьля дакладнага агляду становішча жанчыны у сусьветнай гісторыі, лектар падчыркнуў барацьбу жанчыны за свае правы з самага пачатку гісторыі.

Беларускі жаночы рух цесна зьвязаны з жаночым рухам нашых суседзяй і толькі апошнімі часамі пачынае прымаць характ. нацыянальны. За кароткі час нашага адраджэньня мы мелі ужо выдатных жанчын, як моцных барацьбістак ня толькі за правы жанчыны, але і за вызваленьне сваей Бацькаўшчыны з векавога заняпаду. Беларуская жанчына, як і жанчыны іншых культурных краёў прыложыць сваю працу каб аздаровіць хворасьць і аднабокасьць сучаснай культуры.

Заля была перапоўнена народам. Лектар атрымаў букет жывых красак.

Новая часопісь.

Вышаў з друку першы нумар месячніка віленскіх студэнтаў беларусаў „Наш шлях“, які зьмяшчае: 1. Шляхі Беларускай студэнцкай моладзі — М. Крывічонак. 2. Родная мова—скарб народу—Франук Маркотны. 3. У веры моц.—М. М. 4. Сон.— Сяргей Шаларэм. 5. Гэтак было.—Л. Леўскі. 6. Песьні.—Н. А. 7. Трэба хацецьі.. — Зоська Верас. 8. Без пары...—А. Пакуцкі. 9. Малюнкі. 10. Вялікае сьвята.—Антон Навіна. 11. Памяці Ядвігіна Ш.—Н. А. 12. Першы беларускі студэнцкі вечар у Вільні.—А. П. 13. Беларуская народная песьня. — А. С. 14. Думкі.—С. М-ў. 15. Казка жыцьця.— Л. Леўскі. 16. Хроніка.

Цана нумару 150 марак.

Новая кніжка.

Друкуецца й выйдзе з друку „Сурдут і Сярмага“ Гутоўскага ў перакладзе Антона Абрамовіча.

Паштовая скрынка.

Гуртку моладзі ў вёсцы Хожава.

„Крыніца“ й „Бел. Ведамасьці“ цяпер ня выходзяць. Усе грошы залічаны на газэту „Бел. Звон“.

Кастусю Шашко. Прысланы матэр'ял атрымалі. Дзякуем! Пішыце, што у Вас чуваць.

Курс на грошы ў Вільні.

24 Сакавіка 1922 г.

Ням. маркі	1520—1480
Франц. франкі	364— 360
Даляры	4100—3450
10 р. золатам	19500—19200
1 р. сераб.	1050— 1030